

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (třetího senátu)

19. června 2008*

Ve věci C-219/07,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 234 ES, podaná rozhodnutím Raad van State (Belgie) ze dne 16. dubna 2007, došlým Soudnímu dvoru dne 27. dubna 2007, v řízení

Nationale Raad van Dierenkwekers en Liefhebbers VZW,

Andibel VZW

proti

Belgickému království,

SOUDNÍ DVŮR (třetí senát),

ve složení A. Rosas, předseda senátu, J. N. Cunha Rodrigues (zpravodaj), J. Klučka, P. Lindh a A. Arabadžev, soudci,

* Jednací jazyk: nizozemština.

generální advokátka: V. Trstenjak,
vedoucí soudní kanceláře: M. Ferreira, vrchní rada,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 16. dubna 2008,

s ohledem na vyjádření předložená:

– za Nationale Raad van Dierenkwekers en Liefhebbers VZW R. Portocarerem, advocaat,

– za Andibel VZW P. Calusem, advocaat,

– za belgickou vládu L. Van den Broeck, jako zmocněnkyní, ve spolupráci s J.-F. De Bockem, advocaat,

– za nizozemskou vládu C. Wissels a M. de Mol, jakož i Y. de Vriesem, jako zmocněnci,

– za švédskou vládu A. Krusem, jakož i A. Falk a S. Johannesson, jako zmocněnci,

– za Komisi Evropských společenství B. Stromskym a M. van Beekem, jako zmocněnci,

s přihlédnutím k rozhodnutí, přijatému po vyslechnutí generální advokátky, rozhodnout věc bez stanoviska,

vydává tento

Rozsudek

- 1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu článku 30 ES a nařízení Rady (ES) č. 338/97 o ochraně druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin regulováním obchodu s nimi (Úř. věst. 1997, L 61, s. 1; Zvl. vyd. 15/03, s. 136).

- 2 Tato žádost byla předložena v rámci posouzení dvou žalob na neplatnost podaných k Raad van State (Státní rada), přičemž první z nich podala Nationale Raad van Dierenkwekers en Liefhebbers VZW (Národní rada chovatelů a milovníků zvířat ASBL) a druhou z nich Andibel VZW, neziskové sdružení obchodníků působících v oblasti prodeje ptáků, společenských zvířat a potřeb pro ně, proti královské vyhlášce ze dne 7. prosince 2001, kterou se stanoví seznam zvířat, která smí být držena (*Moniteur belge* ze dne 14. února 2002, s. 5479, dále jen „královská vyhláška“).

Právní rámec

Právní úprava Společenství

- 3 Podle třetího bodu odůvodnění nařízení č. 338/97:

„[U]stanovení tohoto nařízení nebrání tomu, aby členské státy v souladu se Smlouvou případně přijaly nebo zachovaly jakákoli přísnější opatření, zejména pokud jde o držení exemplářů druhů podle tohoto nařízení.“

- 4 Článek 1 nařízení č. 338/97 stanoví:

„Cílem tohoto nařízení je chránit druhy volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin a zaručit jejich zachování regulováním obchodu s nimi podle ustanovení následujících článků.

Toto nařízení se použije v souladu s cíli, zásadami a ustanoveními úmluvy definované v článku 2.“

5 Článek 2 tohoto nařízení obsahuje následující definice:

„[...]

b) ‚úmluv[a]‘: Úmluva o mezinárodním obchodu ohroženými druhy volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin (CITES);

[...]

s) ‚druh[...]‘: druh, poddruh nebo jejich populace;

t) ‚exemplář[...]‘: jakýkoli živočišný nebo rostlinný jedinec, ať živý, nebo neživý, patřící k některému z druhů zařazených do příloh A až D, jakákoli jeho část nebo odvozenina, ať tvoří součást jiného zboží, či nikoli, jakož i jakékoli jiné zboží, u něhož je podle průvodních dokumentů, obalu nebo označení či etikety nebo jakýchkoli jiných příznaků patrné, že představuje nebo obsahuje části či odvozeniny živočichů nebo rostlin uvedených druhů, pokud takové části či odvozeniny nejsou vyňaty z působnosti ustanovení tohoto nařízení nebo ustanovení týkajících se přílohy, do které je dotyčný druh zařazen, a to vyznačením této skutečnosti v dotyčných přílohách.

Exemplář se považuje za exemplář druhu zařazeného do příloh A až D tehdy, pokud jde o živočicha nebo rostlinu, z jehož ‚rodičů‘ alespoň jeden patří ke druhu zařazenému do těchto příloh, případně pokud jde o část či odvozeninu z takového živočicha nebo rostliny. V případech, kdy ‚rodiče‘ takového živočicha nebo rostliny patří ke druhům, z nichž každý je zařazen do jiné přílohy nebo z nichž

pouze jeden je zařazen do těchto příloh, platí ustanovení přísnější přílohy. Nicméně v případě exemplářů hybridních rostlin, pokud je jeden z ‚rodíčů‘ zařazen do přílohy A, platí ustanovení přísnější přílohy jedině tehdy, jestliže je tato skutečnost jmenovitě pro takový druh uvedena v poznámce uvedené v dané příloze;

- u) ‚obchod[...]:‘ dovoz do Společenství, včetně přivezení z moře, a vývoz či zpětný vývoz ze Společenství, a také využívání, přemísťování a převod vlastnictví exemplářů podle tohoto nařízení v rámci Společenství, včetně případů uvnitř jednoho členského státu;

[...]

- 6 Podle článku 3 tohoto nařízení:

„1. Příloha A obsahuje:

- a) druhy zařazené do přílohy I úmluvy, u nichž členské státy nevznesly výhradu;
- b) jakýkoli druh, který:
 - i) je nebo může být předmětem poptávky za účelem využívání ve Společenství nebo mezinárodního obchodu a kterému buď hrozí vyhynutí, nebo je tak vzácný, že jakýkoli objem obchodu by ohrozil přežití druhu;

nebo

- ii) patří do rodu, z něhož většina druhů je zařazena do přílohy A, nebo který je druhem, většina jehož poddruhů je zařazena do přílohy A, a to podle kritérií stanovených v pododstavci a) nebo v pododstavci b) písm. i), přičemž jeho zařazení do této přílohy je nezbytné pro účinnou ochranu těchto taxonů.

2. Příloha B obsahuje:

- a) druhy zařazené do přílohy II úmluvy a zároveň nezařazené do přílohy A, přičemž u nich členské státy nevznesly výhradu;
- b) druhy zařazené do přílohy I úmluvy, u nichž byla vznesena výhrada;
- c) jakýkoli jiný druh, který není zařazen do přílohy I ani II úmluvy:
 - i) a který je předmětem mezinárodního obchodu v objemech, jež by mohly být neslučitelné:
 - s jeho přežitím nebo s přežitím jeho populace v určitých zemích,

nebo

- s udržením celkové populace na úrovni, která odpovídá úloze daného druhu v ekosystémech, v nichž se vyskytuje;

nebo

- ii) jehož zařazení do této přílohy z důvodu podobnosti jeho vzhledu s jinými druhy zařazenými do přílohy A nebo do přílohy B je nezbytné pro zajištění účinné kontroly obchodu s exempláři takových druhů;
- d) druhy, u kterých bylo zjištěno, že zavedení živých exemplářů do přírodního prostředí Společenství by představovalo ekologické ohrožení původních druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin ve Společenství.

3. Příloha C obsahuje:

- a) druhy zařazené do přílohy III úmluvy a zároveň nezařazené do přílohy A nebo B, přičemž u nich členské státy nevznesly výhradu;
- b) druhy zařazené do přílohy II úmluvy, u nichž byla vznesena výhrada.

4. Příloha D obsahuje:

- a) druhy, které nejsou zařazeny do příloh A až C a které jsou do Společenství dováženy v počtech, jež jsou dostatečným opodstatněním pro sledování;

- b) druhy zařazené do přílohy III úmluvy, u nichž byla vznesena výhrada.

5. V případech, kdy je stav zachování druhů podle tohoto nařízení dostatečným opodstatněním jejich zařazení do jedné z příloh úmluvy, přispívají členské státy k nezbytným změnám.“

7 Článek 8 stejného nařízení stanoví:

„1. Nákup, nabízení ke koupi, nabývání pro obchodní účely, veřejné vystavování pro obchodní účely, využívání pro obchodní zisk a prodej, držení za účelem prodeje, nabízení k prodeji nebo převážení za účelem prodeje exemplářů druhů zařazených do přílohy A je zakázáno.

2. Členské státy mohou zakázat držení exemplářů, zejména živých zvířat druhů zařazených do přílohy A.

[...]

5. Zákazy uvedené v odstavci 1 se vztahují také na exempláře druhů zařazených do přílohy B s výjimkou případů, kdy lze příslušnému orgánu dotyčného členského státu přesvědčivě prokázat, že takové exempláře byly získány, a pokud pocházejí z území mimo Společenství, že byly do něho dovezeny v souladu s požadavky platných právních předpisů o ochraně volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin.

6. Příslušné orgány členských států mohou podle vlastního uvážení prodávat jakékoli exempláře druhů zařazených do příloh B až D, které zabavily na základě tohoto nařízení, pod podmínkou, že tím nedojde k jejich vrácení přímo fyzické nebo právnické osobě, již byly zabaveny nebo jež se na daném přestupku podílela. Takové exempláře mohou být poté využívány ke všem účelům, jako kdyby byly získány legálně.“

Vnitrostátní právní úprava

- 8 Článek 3a zákona ze dne 14. srpna 1986 o ochraně a dobrých životních podmínkách zvířat (*Moniteur belge* ze dne 3. prosince 1986, s. 16382, dále jen „zákon o ochraně zvířat“), vložený článkem 3 zákona ze dne 4. května 1995 (*Moniteur belge* ze dne 28. července 1995, s. 20360), má následující znění:

„1. Držení zvířat jiného druhu nebo kategorie než druhu nebo kategorie uvedených v seznamu stanoveném králem je zakázáno. Tímto seznamem zůstávají nedotčeny právní předpisy o ochraně ohrožených živočišných druhů.

2. Odchylně od odstavce 1 smějí být zvířata jiného druhu nebo kategorie než druhu nebo kategorie stanovených králem držena:

1. v zoologických zahradách;
2. v laboratořích;
3. a) jednotlivci, pokud mohou prokázat, že zvířata byla držena již před vstupem vyhlášky uvedené v článku 3a v platnost. Tento důkaz není nutný pro potomstvo těchto zvířat, pokud se nachází u prvního majitele;
- b) jednotlivci, kteří mají povolení udělené ministrem zemědělství v souladu se stanoviskem výboru odborníků uvedeného v čl. 5 odst. 2 druhém pododstavci.

Král stanoví postup pro provádění ustanovení písm. a) a b). Mimoto může činit držení a identifikaci dotčených zvířat závislými na určitých podmínkách;

4. veterináři, pokud se jedná o zvířata třetích osob, která jsou přechodně držena pro účely veterinární péče;
5. ve zvířecích útulcích, pokud se jedná o přechodný pobyt zvířat, která byla zabavena, vypuštěna nebo nalezena, aniž by bylo možné zjistit jejich držitele;

6. v obchodech se zvířaty, pokud jsou zde zvířata držena po krátkou dobu a pokud byla předem uzavřena písemná dohoda s fyzickými a právníckými osobami ve smyslu bodů 1, 2, 3 písm. b) a bodu 7;

7. v cirkusech a putovních výstavách.

3. Aniž by byly dotčeny výjimky uvedené v odstavci 2, může král zakázat některým fyzickým a právníckým osobám uvedeným v odstavci 2 držení zvířat jiných druhů nebo kategorií, které sám stanoví.“

- 9 Článek 1 královské vyhlášky stanovil pro savce nabytí účinnosti článku 3a zákona o ochraně zvířat na 1. červen 2002, článek 2 uvedené královské vyhlášky stanovil seznam savců, jejichž držení je dovoleno, a v článcích 3 až 5 této vyhlášky jsou obsažena prováděcí ustanovení předvídaná v čl. 3a odst. 2 bodu 3 druhém pododstavci tohoto zákona. Královská vyhláška byla pozměněna královskou vyhláškou ze dne 22. srpna 2002 (*Moniteur belge* ze dne 25. září 2002, s. 43346), která zavedla poplatek za každou žádost o povolení pro jednotlivce, který zamýšlí držet savce neuvedené na seznamu druhů, jejichž exempláře mohou být drženy (článek 1), a která rozšířila tento seznam tak, že se počet dotčených druhů zvýšil na 46 (článek 2).

Spory v původním řízení a předběžné otázky

- 10 Nationale Raad van Dierenkwekers en Liefhebbers VZW a Andibel VZW u předkládajícího soudu tvrdí, že královská vyhláška ve spojení se zákonem o ochraně zvířat vede k absolutnímu zákazu dovozu z jiného členského státu u druhů savců,

kteře nefigurují na tzv. „pozitivním“ seznamu připojeném ke královské vyhlášce, jejich držení a obchodování s nimi, i když je obdobný zákaz v rozporu s nařízením č. 338/97, jakož i se Smlouvou, zejména článkem 30 ES.

- 11 Předkládající soud poukazuje na to, že královská vyhláška vede k tomu, že mimo případů uvedených v čl. 3a odst. 2 zákona o ochraně zvířat nemůže být v Belgii držen žádný savec, který nepatří k druhům obsaženým na tomto seznamu. Správní předpis této povahy má nepochybně dopad na obchod mezi členskými státy.
- 12 Za těchto podmínek se Raad van State rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

„1) Je nutné vykládat článek 30 [ES], posuzovaný samostatně nebo ve spojení s nařízením [...] č. 338/97 [...], tak, že zákaz dovozu zvířat a obchodu s nimi, zavedený k provedení článku 3a odst. 1 zákona [o ochraně zvířat], není ve vztahu k savcům, kteří jsou dováženi z jiného členského státu EU a spadají pod přílohy B, C nebo D [tohoto] nařízení nebo kteří nejsou v [uvedeném] nařízení uvedeni, odůvodněný, pokud jsou tito savci drženi v tomto členském státě v souladu s právními předpisy [uvedeného] členského státu a ty jsou v souladu s ustanoveními [této] nařízení?

2) Brání článek 30 [ES] nebo nařízení č. 338/97 právní úpravě členského státu, která na základě existujících právních předpisů o ochraně zvířat zakazuje využívání exemplářů, kromě těch, které jsou výslovně uvedeny ve vnitrostátních právních předpisech, pro obchodní účely, pokud cíle ochrany těchto druhů, jak je uvedeno v článku 30 [ES], lze účinně dosáhnout také opatřeními, která méně omezují obchod uvnitř Společenství?“

K předběžným otázkám

- 13 Podstatou obou otázek předkládajícího soudu, které je třeba posoudit společně, je, zda články 28 ES a 30 ES, samostatně nebo ve spojení s nařízením č. 338/97, brání takové vnitrostátní právní úpravě, jaká je dotčena ve věci v původním řízení, podle které se zákaz dovozu savců patřících k jiným druhům než těm, které jsou výslovně uvedeny v této právní úpravě, jejich držení a obchodování s nimi, vztahuje na druhy savců, které nejsou uvedeny v příloze A uvedeného nařízení.
- 14 Úvodem je třeba uvést, že podle třetího bodu odůvodnění nařízení č. 338/97 nebrání ustanovení tohoto nařízení tomu, aby členské státy v souladu se Smlouvou případně přijaly nebo zachovaly jakákoli přísnější opatření, zejména pokud jde o držení exemplářů druhů podle tohoto nařízení.
- 15 Článek 176 ES ostatně stanoví, že ochranná opatření přijatá, jako nařízení č. 338/97, podle článku 175 ES, nejsou překážkou tomu, aby každý členský stát zachovával nebo zaváděl přísnější ochranná opatření, která musí být slučitelná se Smlouvou (viz rozsudek ze dne 23. října 2001, Tridon, C-510/99, Recueil, s. I-7777, bod 45).
- 16 Z předkládacího rozhodnutí vyplývá, že podle právní úpravy dotčené v původním řízení mohou být v Belgii drženi, do Belgie dováženi a v tomto státě obchodování pouze savci patřící mezi druhy uvedené na seznamu tvořícím přílohu I královské vyhlášky, kromě případů uvedených v čl. 3a odst. 2 zákona o ochraně zvířat.

- 17 Předběžné otázky se týkají zákazu dovozu savců, jejich držení a obchodování s nimi, zavedeného spornou právní úpravou, pouze v rozsahu, v němž se tato právní úprava použije na druhy savců, které jsou uvedené v přílohách B, C a D nařízení č. 338/97, jakož i na ty, které nespadají do oblasti působnosti tohoto nařízení.
- 18 Je nesporné, že nařízení č. 338/97 neobsahuje obecný zákaz dovozu jiných druhů, než které jsou uvedeny v jeho příloze A, ani obecný zákaz obchodování s těmito druhy.
- 19 Pokud se konkrétněji jedná o zákaz využívání exemplářů druhů uvedených v příloze B nařízení č. 338/97 k obchodním účelům, Soudní dvůr již rozhodl, že tento zákaz představuje přísnější opatření ve smyslu článku 176 ES (výše uvedený rozsudek Tridon, bod 49). Tak je tomu, i pokud jde o exempláře druhů zapsaných v přílohách C a D téhož nařízení, jelikož toto nařízení neobsahuje žádné konkrétní ustanovení zahrnující obecný zákaz jejich využívání pro obchodní účely. Ke stejnému závěru je tím spíše nutné dospět u exemplářů druhů, na které se toto nařízení nevztahuje, jelikož nebylo přijato žádné harmonizační opatření na úrovni Společenství stanovící zákaz jejich obchodního využití.
- 20 Jelikož má královská vyhláška za následek, že exempláře druhů, které nejsou uvedeny v příloze A nařízení č. 338/97, nemohou být obecně dováženy do Belgie, v tomto státě drženy a obchodovány, představuje uvedená královská vyhláška přísnější právní úpravu, než je toto nařízení, která musí být proto posouzena podle článku 28 ES.
- 21 Taková právní úprava, jaká je dotčena ve věci v původním řízení, pokud se použije na exempláře pocházející z jiného členského státu, může narušit obchod uvnitř Společenství ve smyslu článku 28 ES (viz v tomto smyslu výše uvedený rozsudek Tridon, bod 49).

- 22 Jakékoliv ustanovení právních předpisů členského státu, kterým se zakazuje uvádět na trh, nabývat, nabízet, vystavovat nebo nabízet ke koupi, vlastnit, připravovat, přepravovat, prodávat, převádět úplatně nebo bezúplatně, dovážet nebo používat výrobky, které nebyly předem povoleny, totiž představuje opatření s účinkem rovnocenným množstevnímu omezení ve smyslu článku 28 ES (viz v tomto smyslu zejména rozsudek ze dne 17. září 1998, Harpegnies, C-400/96, Recueil, s. I-5121, bod 30).
- 23 Soudní dvůr dále rozhodl, že právní úprava, která požaduje, aby uvádění na trh některých výrobků podléhalo jejich předchozímu zápisu na „pozitivní seznam“, činí jejich uvádění na trh obtížnějším a nákladnějším, a v důsledku toho narušuje obchod mezi členskými státy (viz v tomto smyslu zejména rozsudek ze dne 5. února 2004, Komise v. Francie, C-24/00, Recueil, s. I-1277, bod 23).
- 24 Podle belgické vlády právní úprava dotčená ve věci v původním řízení, ačkoli narušuje volný pohyb zboží, sleduje legitimní cíl, tedy dobré podmínky zvířat držených v zajetí. Tato právní úprava vychází z konstatování, že držení savců je přijatelné pouze v omezeném počtu případů, přičemž je třeba zohlednit minimální fyziologické a etologické potřeby těchto savců. Tato vláda v tomto ohledu uvádí, že pokud se zdá, s ohledem na tyto potřeby, že exempláře daného druhu savců nemohou být drženy kýmkoli, aniž by byly ohroženy jejich dobré životní podmínky, nemohou být zapsány na pozitivní seznam, a v důsledku toho uváděny na trh, s výhradou výjimek stanovených v čl. 3a odst. 2 zákona o ochraně zvířat. Uvedená právní úprava je tedy odůvodněná ochranou zdraví a života dotyčných zvířat.
- 25 Krom toho je podle belgické vlády sporná právní úprava přiměřená sledovanému cíli. Jednak nezavádí absolutní zákaz dovozu těchto zvířat. Podle čl. 3a odst. 2 zákona o ochraně zvířat totiž mohou být exempláře jiného druhu nebo kategorie než druhu nebo kategorie uvedených v seznamu stanoveném v příloze I královské vyhlášky drženy mimo jiné v zoologických zahradách, laboratořích, v cirkusech a putovních výstavách, ale i jednotlivci, kteří získali povolení od ministerstva příslušného k ochraně zvířat, a obchody se zvířaty, pokud byla předem uzavřena písemná dohoda

s fyzickými nebo právníckými osobami, které spadají do některé z výše uvedených kategorií.

26 Dále pak byl pozitivní seznam vytvořen poté, co Národní rada pro dobré životní podmínky zvířat stanovila objektivní kritéria, a to zejména na základě vědeckých a odborných příspěvků. Tato kritéria jsou následující. Zaprvé se musí jednat o zvířata, o které je jednoduché pečovat, a musí být možné, aby byla chována v prostorách, které odpovídají jejich fyziologickým, etologickým a ekologickým potřebám, zadruhé nesmí mít tato zvířata agresivní povahu ani představovat jiné zvláštní nebezpečí pro zdraví člověka, zatřetí nesmí patřit mezi druhy, o nichž existují jasné údaje prokazující, že exempláře, pokud by unikly do přírody, mohou v přírodě přetrvat, a z tohoto důvodu představovat ekologickou hrozbu, a začtvrté musí být o nich vedeny bibliografické údaje týkající se jejich držení. V případě rozporu mezi údaji nebo informacemi, které jsou k dispozici ohledně toho, zda exempláře určitého druhu mohou být drženy, musí být v pochybnostech rozhodnuto ve prospěch zvířete.

27 V tomto ohledu je třeba na prvním místě připomenout, že ochrana dobrých životních podmínek zvířat představuje legitimní cíl obecného zájmu, jehož význam se projevil zejména tím, že členské státy přijaly protokol o ochraně a dobrých životních podmínkách zvířat, který je přílohou Smlouvy o založení Evropského společenství (Úř. věst. 1997, C 340, s. 110). Soudní dvůr krom toho již několikrát konstatoval zájem, který má Společenství na zdraví a ochraně zvířat (viz rozsudek ze dne 17. ledna 2008, Viames Agrar Handel a ZVK, C-37/06 a C-58/06, Sb. rozh. s. I-69, body 22 a 23, jakož i citovaná judikatura).

28 Zadruhé je třeba připomenout, že podle článku 30 ES nevyklučují články 28 ES a 29 ES zákazy nebo omezení odůvodněné mimo jiné ochranou zdraví a života lidí a zvířat za podmínky, že tyto zákazy nebo omezení neslouží jako prostředky svévolné diskriminace nebo zastřeného omezování obchodu mezi členskými státy, a že Soudní dvůr rozhodl, že ochrana zdraví a života zvířat představuje základní požadavek uznávaný právem Společenství (viz v tomto smyslu rozsudek ze dne 11. května 1999, Monsees, C-350/97, Recueil, s. I-2921, bod 24).

- 29 Pokud jde o riziko, že exempláře, pokud uniknou do přírody, zde mohou přetrvat, a z tohoto důvodu představovat ekologickou hrozbu, je třeba připomenout, zatřetí, že z ustálené judikatury vyplývá, že omezení volného pohybu zboží mohou být odůvodněna kategorickými požadavky, jako je ochrana životního prostředí (viz rozsudky ze dne 14. července 1998, Bettati, C-341/95, Recueil, s. I-4355, bod 62, a ze dne 12. října 2000, Snellers, C-314/98, Recueil, s. I-8633, bod 55).
- 30 I když zásada proporcionality, na které je založena poslední věta článku 30 ES, vyžaduje, aby oprávnění členských států zakázat dovozy zvířat z jiných členských států, ve kterých jsou legálně uváděna na trh, bylo omezeno na to, co je nezbytné k dosažení legitimně sledovaných cílů ochrany (viz v tomto smyslu zejména výše uvedený rozsudek Harpegnies, bod 34), je třeba při uplatnění této zásady v takovém kontextu, jaký je ve věci v původním řízení, zohlednit zvláštní povahu dotyčných druhů, jakož i zájmy a požadavky připomenuté v bodech 27 až 29 tohoto rozsudku.
- 31 Skutečnost, že členský stát stanoví méně přísná pravidla, než jsou pravidla používaná v jiném členském státě, neznamená sama o sobě, že tato posledně uvedená pravidla jsou nepřiměřená, a tudíž neslučitelná s právem Společenství. Samotná okolnost, že členský stát zvolil jiný systém ochrany než jiný členský stát, totiž nemůže mít vliv na posouzení nezbytnosti a proporcionality předpisů přijatých v dané oblasti (viz zejména rozsudek ze dne 1. února 2001, Mac Quen a další, C-108/96, Recueil, s. I-837, body 33 a 34).
- 32 Na rozdíl od toho, co tvrdí žalobci v původním řízení, by systém negativního seznamu, spočívající v omezení zákazu pouze na druhy savců uvedené na takovém seznamu, nemusel být dostatečný pro dosažení cíle ochrany nebo dodržení zájmů a požadavků zmíněných v bodech 27 až 29 tohoto rozsudku. Použití takového systému by totiž mohlo znamenat, že dokud není druh savců uveden na tomto seznamu, mohou být exempláře tohoto druhu volně drženy, a to i v případech, kdy nebylo provedeno žádné vědecké posouzení, které by mohlo zaručit, že toto držení nepředstavuje žádné riziko pro zachování uvedených zájmů a požadavků (viz analogicky rozsudek ze dne

12. července 2005, Alliance for Natural Health a další, C-154/04 a C-155/04, Sb. rozh. s. I-6451, bod 70).

- 33 Podle judikatury Soudního dvora však právní úprava, jež, jako právní úprava v původním řízení, podřizuje držení savců předchozímu zápisu druhů, ke kterým patří, na pozitivní seznam a jež se použije rovněž na exempláře druhů, které jsou legálně drženy v jiných členských státech, je v souladu s právem Společenství, pouze pokud je splněno několik podmínek (viz obdobně zejména rozsudky ze dne 16. července 1992, Komise v. Francie, C-344/90, Recueil, s. I-4719, body 8 a 16, jakož i výše uvedený rozsudek Komise v. Francie, bod 25).
- 34 Zaprvé, vytvoření takového seznamu a jeho následné změny musí spočívat na objektivních a nediskriminačních kritériích (viz v tomto smyslu zejména rozsudek ze dne 23. září 2003, Komise v. Dánsko, C-192/01, Recueil, s. I-9693, bod 53).
- 35 Uvedená právní úprava musí dále obsahovat postup umožňující zúčastněným osobám dosáhnout zápisu nových druhů savců na vnitrostátní seznam povolených druhů. Tento postup musí být snadno dostupný, což předpokládá, že je výslovně upraven v obecně závazném aktu, a musí být možné ukončit jej v přiměřených lhůtách, a pokud dojde k zamítnutí zápisu, které musí být odůvodněno, musí být umožněn jeho soudní přezkum (viz obdobně výše uvedené rozsudky ze dne 16. července 1992, Komise v. Francie, bod 9, a ze dne 5. února 2004, Komise v. Francie, body 26 a 37).
- 36 A konečně žádost o zápis druhu savců na uvedený seznam mohou příslušné správní orgány zamítnout, pouze pokud držení exemplářů tohoto druhu představuje skutečné riziko pro ochranu a dodržení zájmů a požadavků zmíněných v bodech 27 až 29

tohoto rozsudku (viz obdobně zejména výše uvedený rozsudek ze dne 16. července 1992, Komise v. Francie, bod 10, a ze dne 5. února 2004, Komise v. Francie, bod 27).

- 37 Každopádně příslušné orgány mohou zamítnout žádost o zápis druhu na seznam druhů savců, jejichž držení je povoleno, pouze na základě důkladného posouzení rizika, které představuje držení exemplářů dotyčného druhu pro ochranu zájmů a požadavků zmíněných v bodech 27 až 29 tohoto rozsudku, vycházejícího z nejspolehlivějších dostupných vědeckých údajů a nejnovějších výsledků mezinárodního výzkumu (viz analogicky zejména výše uvedený rozsudek Alliance for Natural Health a další, bod 73).
- 38 Pokud se prokáže, že je nemožné s jistotou určit existenci nebo dosah tvrzeného rizika z důvodu nedostatečných, nerozhodných nebo nepřesných výsledků provedených studií, avšak že pravděpodobnost skutečné škody pro zdraví osob nebo zvířat nebo pro životní prostředí za předpokladu realizace tohoto rizika trvá, odůvodňuje přijetí omezujících opatření zásada obezřetnosti.
- 39 Pokud jde krom toho o takové výjimky, jaké jsou uvedeny v čl. 3a odst. 2 zákona o ochraně zvířat, je třeba uvést, že nesmí vést ke zvýhodnění domácích výrobků, což by představovalo svévolnou diskriminaci nebo zastřené omezování vůči výrobkům dováženým z jiných členských států (viz zejména rozsudek ze dne 16. prosince 1980, Fietje, 27/80, Recueil, s. 3839, bod 14).
- 40 Pokud jde konkrétněji o podmínky, které jsou stanoveny v čl. 3a odst. 2 bodu 3 písm. b) a bodu 6 zákona o ochraně zvířat, týkající se držení exemplářů druhů savců, které nejsou zmíněny na seznamu připojeném ke královské vyhlášce, jednotlivci nebo obchody se zvířaty, je nutno ověřit, zda jsou takové podmínky objektivně odůvod-

něné a nepřekračují to, co je nezbytné k zajištění účelu, který sleduje vnitrostátní právní úprava jako celek.

41 Je tak třeba konstatovat, že posouzení přiměřenosti takového režimu, jaký je dotčený ve věci v původním řízení, a zejména toho, zda by sledovaného cíle mohlo být dosaženo opatřeními, která narušují obchod uvnitř Společenství v menší míře, nelze v projednávaném případě uskutečnit bez doplňujících informací o uvedeném režimu a jeho provádění. Posouzení stanovených kritérií a jejich použití, rozsahu výjimek upravených v čl. 3a odst. 2 zákona o ochraně zvířat, jakož i charakteristik postupu zápisu, jako je jeho dostupnost a možnosti soudního přezkumu v případě zamítnutí zápisu, předpokládá konkrétní analýzu založenou zejména na různých použitelných dokumentech a praxi, jakož i na vědeckých studiích, což je analýza, jejíž provedení přísluší předkládajícímu soudu (viz v tomto smyslu výše uvedený rozsudek Tridon, bod 58).

42 Vzhledem k předcházejícím úvahám je třeba na položené otázky odpovědět tak, že články 28 ES a 30 ES, samostatně nebo ve spojení s nařízením č. 338/97, nebrání takové vnitrostátní právní úpravě, jaká je dotčená ve věci v původním řízení, podle které se zákaz dovozu savců patřících k jiným druhům než těm, které jsou výslovně uvedeny v této právní úpravě, jejich držení a obchodování s nimi vztahuje na druhy savců, které nejsou uvedeny v příloze A tohoto nařízení, pokud ochrana nebo dodržení zájmů a požadavků zmíněných v bodech 27 až 29 tohoto rozsudku nemohou být zajištěny stejně účinně opatřeními, která méně omezují obchod uvnitř Společenství.

43 Předkládajícímu soudu přísluší ověřit:

- zda vytvoření a následné změny vnitrostátního seznamu druhů savců, jejichž držení je povoleno, spočívá na objektivních a nediskriminačních kritériích;

- zda je upraven postup umožňující zúčastněným osobám dosáhnout zápisu druhů savců na tento seznam, zda je tento postup snadno dostupný, zda je možné ukončit jej v přiměřených lhůtách a zda, pokud dojde k zamítnutí zápisu, které musí být odůvodněno, je umožněn jeho soudní přezkum;

- zda žádosti o zápis druhu savců na uvedený seznam nebo směřující k uplatnění individuální výjimky ve vztahu k držení exemplářů druhů, které nejsou uvedeny v tomto seznamu, mohou příslušné správní orgány zamítnout, pouze pokud držení exemplářů dotýčných druhů představuje skutečné riziko pro ochranu výše uvedených zájmů a požadavků; a

- zda takové podmínky, jaké jsou uvedeny v čl. 3a odst. 2 bodu 3 písm. b) a bodu 6 zákona o ochraně zvířat, týkající se držení exemplářů druhů savců, které nejsou zmíněny na tomto seznamu, jsou objektivně odůvodněné a nepřekračují to, co je nezbytné k zajištění účelu, který sleduje vnitrostátní právní úprava jako celek.

K nákladům řízení

⁴⁴ Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (třetí senát) rozhodl takto:

Články 28 ES a 30 ES, samostatně nebo ve spojení s nařízením Rady (ES) č. 338/97 ze dne 9. prosince 1996 o ochraně druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin regulováním obchodu s nimi, nebrání takové vnitrostátní právní úpravě, jaká je dotčena ve věci v původním řízení, podle které se zákaz dovozu savců patřících k jiným druhům než těm, které jsou výslovně uvedeny v této právní úpravě, jejich držení a obchodování s nimi vztahuje na druhy savců, které nejsou uvedeny v příloze A tohoto nařízení, pokud ochrana nebo dodržení zájmů a požadavků zmíněných v bodech 27 až 29 tohoto rozsudku nemohou být zajištěny stejně účinně opatřeními, která méně omezují obchod uvnitř Společenství.

Předkládajícímu soudu přísluší ověřit:

- zda vytvoření a následné změny vnitrostátního seznamu druhů savců, jejichž držení je povoleno, spočívá na objektivních a nediskriminačních kritériích;

- zda je upraven postup umožňující zúčastněným osobám dosáhnout zápisu druhů savců na tento seznam, zda je tento postup snadno dostupný, zda je možné ukončit jej v přiměřených lhůtách a zda, pokud dojde k zamítnutí zápisu, které musí být odůvodněno, je umožněn jeho soudní přezkum;

- zda žádosti o zápis druhu savců na uvedený seznam nebo směřující k uplatnění individuální výjimky ve vztahu k držení exemplářů druhů, které nejsou

uvedeny v tomto seznamu, mohou příslušné správní orgány zamítnout, pouze pokud držení exemplářů dotyčných druhů představuje skutečné riziko pro ochranu výše uvedených zájmů a požadavků; a

- zda takové podmínky, jaké jsou uvedeny v čl. 3a odst. 2 bodu 3 písm. b) a bodu 6 zákona ze dne 14. srpna 1986 o ochraně a dobrých životních podmínkách zvířat, ve znění zákona ze dne 4. května 1995, týkající se držení exemplářů druhů savců, které nejsou zmíněny na tomto seznamu, jsou objektivně odůvodněné a nepřekračují to, co je nezbytné k zajištění účelu, který sleduje vnitrostátní právní úprava jako celek.

Podpisy.